

Vedlegg 2

LOVVERK OG RAMMER

Gjerdelova

(Grannegjerdelova av 5. mai 1961)

Grannegjerdelova gjelder dersom ikke andre rettsforhold sier noe annet. Den gjelder med andre ord bare der partene ikke har avtalt andre regler. Loven hjemler også at inngåtte avtaler om gjerdehold kan sies opp etter en viss tidsfrist. Det er med andre ord slik at det på de fleste område er fritt opp til partene å avtale en annen ordning av gjerdeholdet enn det grannegjerdelova legger opp til, så lenge alle de involverte er enige om det. Om de derimot ikke blir enige, eller ikke lager noen avtale, gjelder grannegjerdelova sine regler.

Gjederett.

Gjerdelova sine regler gjelder i grense mellom eiendommer, og mellom innmark og utmark der beiteretten i utmark ligger i sameie. Grannegjerdelova inneholder «rett» til å ha gjerde og «tvang» til å holde gjerde. §6 «Granne har rett til å ha gjerde mot granne når han koster det selv», §4 har videre gitt regler på hvordan gjerdet skal settes opp.

Med «tvang» menes som regel gjerdeplikt. En får plikt til å holde gjerde mot en granneeiendom eller mot felles utmarksbeiteområde. I tillegg til den «retten» en eier har til å sette opp et gjerde i grensa, kan han også kreve at den andre grannen skal ta del i kostnaden med gjerdet. I utgangspunktet skal hver av grannene holde en halvpart av gjerdet. Dersom dette blir urimelig kan kostnaden fordeles etter den nytte hver av de har av gjerdet. En skal og merke seg at slik gjerdeplikt ikke kan oppstå mot hyttetomter i utmark.

Gjerdeplikt for nytt gjerde

Står i gjerdelova § 7, 1. ledd, og det er to vilkår som gjelder:

1. Gjerde må være til nytte for begge eiendommene. Dvs. ingen kan tvinges med på et gjerde som er uten nytte for vedkommende sin eiendom.
2. Summen av nytten for begge eiendommene må overstige kostnadene med oppsetting.

Gjerdeplikt (eller vedlikeholdsplikt) i eksisterende gjerde står i gjerdelova § 7, 2. ledd. En kan ikke automatisk slutte å vedlikeholde gjerder selv om man slutter med dyr. Så lenge vedlikeholdskostnadene er mindre enn nytten for begge eiendommene sammenlagt, skal eldre gjerder vedlikeholdes og ikke rives ned. Kostnadsaspektet er det viktigste og vedlikeholdsplikten er ikke avhengig av at gjerdet er til nytte for begge eiendommene. Dette er den viktigste forskjellen i forhold til nytt gjerde.

Gjerdehald i tilknytting til hytter utmark

I gjerdelova § 7, 3. ledd står det blant annet at hytteeier ikke kan kreve at utmarkseier skal sette opp gjerde mot hyttetomta selv om beitedyr kommer inn på tomta. Hytteeier kan heller ikke stenge beiterettshavarene ute viss det er en beiterett på tomta. Dersom utmarkseier krever gjerde må han selv være med dersom det ikke er avtalefestet noe annet.

Retningslinjer om inngjerding rundt hytter bør inn i reguleringsplan.

Beitelova

(Lov om ymse beitespørsmål av 16. juni nr. 12 1961)

Beitelover gjelder i forhold til husdyr og omhandler blant annet husdyreieren sitt ansvar, også kalt vakteplikta. Den går først og fremst ut på at det ikke er lov til å la kjønnsmodne hanndyr sammen med andre sine sauer, geiter, hopper eller kyr.

Beitelova seier ikke noe om beiteretten, men regulerer retter og plikter i samband med husdyr på beite, for dyreeier og for grunneier. Loven gir også hjemmel for regulering av beitetidspunkt, og muligheten for å sette forbud mot beiting i avgrensede områder / avgrensa tidspunkt ved behov.

Vakteplikta:

Vakteplikta er omtalt i beitelova § 6. Den innebærer at eier av husdyr plikter å sørge for at dyrene ikke trenger inn på steder der de ikke har rett til å være. Brudd på vakteplikta kan føre til erstatningsansvar for skade og bøter ved for eksempel forsettlig atferd.

Hva er beiterett?

Beiterett er en rett til å slippe dyr på beite. I utgangspunktet er beiteretten en del av grunneiendomsretten, men beiteretten kan også være bruksrett på annen mann sin grunn. Beiteretten kan en ha alene eller sammen med andre (sameie). utfordringer med beiteretten i dag er at den ikke er registrert i matrikkelen og at det ikke alltid fins skriftlige avtaler.

Beiterett er ofte i liten grad tinglyst, men kan framkomme i skjøte, skylddelinger, utskiftingsprotokoller (jordskiftesaker) o.l. Beiteretten forsvinn normalt ikke ved at den ikke vert nytta. Beiteretten går heller ikke tapt som følge av omregulering til for eksempel hytteutbygging, men hvis noen har beiterett på et areal som blir omdisponert til formål som gjør at beiteretten ikke lar seg utnytte, kan det være aktuelt at beiteretten blir erstattet eller avløst.

Problemstillinger rundt gjerde og beitespørsmål kan i en del tilfeller fremmes for jordskifteretten.

Jordskifteretten kan «lage» eller endre regler for sambruk mellom eiendommer. De kan også føre saker med pålegg om felles tiltak, og pålegg om felles investering. Jordskifte kan skipe lag, og fastsette vedtekter for lag.

Aktuelle lover og forskrifter i tilknytting til landbruket:

- Lov om grannegjerde [grannegjerdelova] av 05.05.1961 nr. 00.
- Lov om beitespørsmål [beitelova] av 16.06.1961 nr. 12.
- Lov om friluftslivet [friluftsløven] av 28.06.1957 nr. 16.
- Lov om vegar [veglova] av 21.05.1963 nr. 23.
- Lov om sameige [sameigelova] av 18.06.1965 nr. 6.
- Lov om særlege råderettar over framand eigedom [servituttlova] av 29.11.1968 nr. 00.
- Lov om avgrensing i retten til å sleppa hingstar, oksar, verar og geitebukkar på beite [hanndyrlova] av 06.03.1970 nr. 5.
- Lov om jakt og fangst av vilt [viltloven] av 02.04.1982 nr. 38.
- Lov om jord [jordlova] av 01.07 1995 nr. 23.
- Lov om hundehald [hundelova] av 04.07.2003 nr. 74.
  - Forskrift om hundehald, Hemsedal kommune, av 29.09.2016 nr. 1153.
- Lov om matproduksjon og mattrygghet mv. [matloven] av 19.12.2003 nr. 124.
- Lov om planlegging og byggesaksbehandling [plan- og bygningsloven] av 06.27.2008 nr. 71.
- Lov om dyrevelferd [dyrevelferdslova] av 19.06.2009 nr. 97.
  - Forskrift om velferd for produksjonsdyr, av 03.07.2006 nr. 885.
  - Forskrift om velferd for småfe, av 22.04.2004 nr. 665.
  - Forskrift om rovdyravvisande gjerde av 22.06.2012 nr. 652.
- Lov om fastsetjing og endring av eigedoms- og rettshøve på fast eigedom m.m. [jordskiftelova] av 01.01.2016 nr. 100.
- Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag [motorferdselloven] av 06.10.1977 nr. 82.
- Lov om kulturminner [kulturminneloven] av 06.09.1978 nr. 50.

Lov om jord (jordlova) 1995:

I formålsparagrafen står det i jordloven:

«Denne lova har til føremål å leggje tilhøva slik til rette at jordviddene i landet med skog og fjell og alt som høyrer til (arealressursane), kan verta brukt på den måten som er mest gagnleg for samfunnet og dei som har yrket sitt i landbruket.»

Jordlova gjelder ikke i områder som i reguleringsplan eller bebyggelsesplan etter PBL er lagt ut til annet formål enn landbruk. Den gjelder heller ikke i områder som kommuneplanen er lagt ut til annet bygeområde.

Lov om friluftslivet (friluftsløven) 1957:

Friluftsløven har lovfestet allemannsretten, det vil si den retten som alle har til ferdsel, opphold og aktivitet i naturen – uavhengig av eiendomsforhold. Retten til ferdsel og opphold er avhengig av om et område er innmark eller utmark. Friluftsløven definerer innmark som «[...] *gårds plass, hustomt, dyrket mark, engslått, kulturbeite og skogplantefelt samt liknende område hvor almenhetens ferdsel*

vil vere til utilbørlig fortrengsel for eier eller bruker [...]». Med utmark mener friluftsløven all udyrka mark som ikke blir omfatta av innmarksdefinisjonen. I utmark er det lov å ferdes til fots hele året, «[...] når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet [...]» .

Lov om forvaltning av naturens mangfold (Naturmangfoldloven) 2009:

Loven sitt formål er at naturen med sitt biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser blir tatt vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for mennesker sin kultur, helse og trivsel, nå og i framtida.

Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) 2017:

Loven legger føringer for bruk av blant annet utmark (LNF-område) gjennom kommuneplanen sin arealdel og samfunnsdel, samt annet planverk som reguleringsplan, sti- og løypeplan m.m. Også regionale planar kan få konsekvenser for bruk av beite. Kommunedelplaner og reguleringsplaner er og gjort med hjemmel i denne lova – planar som regulerer inngrep i utmark som til dømes ved hyttebygging.